

Preek 24 augustus 2025
HWS Ontmoetingskerk
1 Samuël 1:1-20

Gemeente van Jezus Christus,

Hoe gaat het met je? Hoe zit je hier? Hoe lees je deze preek?
Hoe gaat het met je?

Misschien gaat het heel goed met je. Juist in deze vakantiemaanden met mooi weer en veel vrije tijd is er veel om gelukkig mee te zijn. Maar misschien gaat het juist helemaal niet zo goed met je. Je draagt bijvoorbeeld een diep verlangen met je mee... naar genezing... naar herstel... naar vrede in je hart... naar geluk... Anderen zien er misschien niets van aan de buitenkant, maar het zou zomaar kunnen dat jij een gemis in je hart meedraagt dat je iedere dag raakt...

Het leven is niet altijd even fijn en veel van ons kennen perioden waarin ze ongelukkig zijn, verdrietig... Soms zijn dat zelfs heel lange perioden... Hoe gaat het met je?

Vandaag lezen we een verhaal uit de Bijbel die een gehele omwenteling heeft. Aan het begin van het verhaal is Hanna diep ongelukkig, maar aan het einde is ze gelukkig... Wat is er met haar gebeurd? En misschien voor jou wel belangrijker de vraag: kan dat ook met mij gebeuren?

Hanna is dus diep ongelukkig. Dat heeft een duidelijke oorzaak. Ze heeft geen kinderen gekregen. Ik kan me er geen voorstelling van maken hoe groot de pijn en het verdriet kan zijn als je een kindwens hebt, maar dat die wens nooit vervuld is. Het is heel natuurlijk om kinderen te willen. Om je eigen liefde uit te delen en zelf ook liefde terug te mogen ontvangen. Een groot gemis en bron van veel verdriet als je dat wil, maar het niet zo had mogen zijn.

In de tijd van Hanna speelde er nog meer mee als een vrouw geen kinderen had. Want kinderen krijgen, het was letterlijk een zaak van leven of dood. Hoe meer kinderen hoe meer helpende handen bij het werk van de vader. Hoe meer kinderen, hoe meer er dus geproduceerd werd, hoe meer geld er verdiend werd. Kinderen zijn goed voor je portemonnee. Het was ook een tijd zonder aow of pensioen. Als je geen kinderen had om voor je te zorgen als je oud was dan kon je omkomen van de honger. Zaak van leven of dood. Kinderen gaven je familie meer invloed in je woonplaats, in je stam, in je volk. En ook heel simpel: als het naburige volk meer kinderen kreeg hadden zij meer soldaten en was het gewoon afwachten tot je een oorlog verloor. Kinderen krijgen, zaak van leven of dood.

Een vrouw die veel kinderen had werd daardoor gezien als een held. Een zegen voor haar familie en van grote waarde voor het eigen volk... En vrouwen zonder kinderen werden in de cultuur van die tijd vaak gezien als waardeloos...

Waardeloos... Dat klinkt heftig en is het ook... Misschien denk je nu bij jezelf: fijn dat wij in meer verlichte tijden leven. Dat wij nu niet meer op die manier met elkaar omgaan... Maar is dat echt zo? Op het punt van kinderen krijgen ja, zo kijken we dan niet naar elkaar. Maar misschien kijk je dan wel op die manier naar jezelf. En verder... Eetstoornissen, jongeren met een laag zelfbeeld, enorme groei van psychische problemen... Net als dat de cultuur in de tijd van Hanna een ideaalbeeld gaf, geeft ook onze cultuur een ideaalbeeld. Met name via social media, maar ook op ontzettend veel andere manieren. Dit is het ideaal, zo is het goed, dit is een gelukkig leven... En veel van ons kunnen daar niet aan voldoen en schieten we tekort.

In de tijd van Hanna was de familie het belangrijkste. Nu in onze tijd is dat het individu. Jij bent zelf verantwoordelijk voor je eigen geluk. En lukt dat niet... Dan ben je in de ogen van de wereld, maar erger nog in de ogen van jezelf, een teleurstelling. Misschien zie jij jezelf ook wel als waardeloos.

Hanna met haar onvervulde kindwens die waardeloos was in de ogen van de wereld. Haar man Elkana had nog een vrouw. Dat komen we soms tegen in de Bijbel, en eigenlijk gaat het altijd verkeerd. Ook hier. De andere vrouw Peninna pestte Hanna. Juist op het punt dat ze geen kinderen had. Dat is zout in wonden strooien... Maar ergens ook wel begrijpelijk. Elkana gaf namelijk duidelijk aan dat hij meer van Hanna hield... Er was sprake van jaloezie, van strijd...

Wat bewonderenswaardig is van Elkana, voor die tijd, dat hij niet minder van Hanna hield ondanks dat ze geen kinderen gekregen had. Hij vraagt aan Hanna: 'Beteken ik niet meer voor je dan tien zonen?' Het is een uitnodiging aan Hanna. Leg je hartsverlangen niet bij je kindwens, maar leg je hartsverlangen bij mij. Ironisch genoeg past dat veel beter in onze cultuur. Zoek je levensdoel in de liefde, de genegenheid van een ander.

In de voorbereiding op deze preek kwam ik het verhaal tegen van een Amerikaanse vrouw. Zij kwam steeds opnieuw in relaties terecht met verkeerde mannen. Ze werd misbruikt, geslagen... Steeds weer... Op een gegeven moment ging ze naar een psycholoog om er achter te komen waarom haar dat steeds overkwam. Uiteindelijk kwamen ze erachter dat de vrouw haar levensdoel zag in liefde, genegenheid... Als ze dat niet had kon ze niet door. En daardoor stapte ze steeds weer te snel in relaties met verkeerde mannen. Relaties die ze vervolgens niet snel genoeg verbrak... De psycholoog gaf haar het advies om haar levensdoel te veranderen, en zou haar daar ook bij helpen. Niet langer moest ze haar waarde als mens afmeten aan de liefde die ze ontving. Maar ze zou zich op haar carrière moeten gaan richten... Verleg je levensdoel... Klinkt goed, en even ging het ook goed... Tot de vrouw thuis kwam met een burn-out...

Misschien een extreem voorbeeld, maar het illustreert denk ik precies wat afgodendienst is. Afgodendienst kan in eerste instantie om iets goeds gaan, iets moois, bijvoorbeeld een kindwens, liefde, je carrière, maar dat wordt te belangrijk. Je geeft het de plaats van God. En vroeg of laat, maar altijd, stelt het je teleur en ga je er aan onderdoor... Word je net als Hanna.

Hanna met haar kindwens, Hanna met de uitnodiging om haar levensdoel bij de liefde van haar man te leggen... We lezen: 'Na de maaltijd stond Hanna op en ging naar het heiligdom van de HEER'. Je leest er misschien snel overheen, maar hier gebeurt iets heel wezenlijks. Opstaan in het Hebreeuws is vaak een uitdrukking. Je staat op, je gaat wat doen, je onderneemt actie, je neemt zelf het heft in handen... Het opstaan is meer dan alleen het van zitten naar staan overgaan. Het is actie ondernemen, wat doen. Vergelijk het met het Nederlands. Als je het bijvoorbeeld hebt over op eigen benen staan dan denkt de niet-Nederlander: Ja, natuurlijk... Op wiens benen moet je dan staan? Maar de Nederlander weet dat het een uitdrukking is over zelfstandig kunnen functioneren... Zo is in het Hebreeuws opstaan, zelf actie ondernemen.

Hanna gaat naar het heiligdom. Er was in die tijd nog geen tempel in Israël. De ark van het verbond stond in Silo. En voor één van de grote pelgrimsfeesten was Elkana met zijn gezin naar Silo gegaan. Nu na de feestmaaltijd staat Hanna op en gaat ze naar het heiligdom. We lezen: 'Diepbedroefd bad Hanna tot de HEER. In tranen'.

Over het gebed zelf lezen we slechts een paar zinnen, maar we lezen ook dat het een lang gebed was. En in het gebed gebeurt iets bijzonders.

Daarna staat er over Hanna: 'Haar gezicht was opgeklaard en ze at ook weer.' Dat is opvallend... Je zou verwachten eerst gebed, dan het kind, dan de blijdschap... Maar hier is het gebed en meteen de blijdschap. Wat is hier gebeurd?

Hanna heeft haar levensdoel verandert. Niet langer zoekt ze haar geluk in haar kinderwens, maar ze zoekt haar geluk in God... En vindt het daar ook... We lezen de woorden van het gebed: 'HEER van de hemelse machten, ik smeek U, heb toch oog voor mijn ellende. Denk aan mij, uw dienaar, vergeet mij niet. Schenk mij een zoon, dan schenk ik hem voor zijn hele leven aan U: nooit zal zijn hoofd door een scheermes worden aangeraakt.' Het is een gebed om een zoon, maar wel anders. Haar hele leven wilde Hanna een zoon voor haarzelf, maar nu bidt ze om een zoon die ze aan God kan wijden... Dat zijn hoofd nooit door een scheermes zal worden aangeraakt is een onderdeel van de nazireeër gelofte. Een mens kon er voor kiezen om zichzelf aan God te wijden, dan dronk hij geen alcohol, liet zijn haar niet knippen en leefde alleen nog voor God. Gewijd aan God. Hanna wijdt haar zoon nog voor zijn conceptie al aan God en ze geeft daarmee praktisch haar eigen kinderwens op.

Want een nazireeër levert geen geld op voor de familie. Geeft geen politieke invloed. Geen zekerheid voor de ouders als zij oud geworden zijn. Een nazireeër geeft ook geen liefde aan de familie. Geen knuffels, geen kusjes van een kind, maar hooguit een paar keer per jaar elkaar even kort zien. Hanna geeft haar grootste hartsverlangen op, haar kinderwens, en wanneer ze dat doet vindt ze het geluk. Er komt een nieuw hartsverlangen in Hanna op... God... God is het doel van haar leven. En dan kan ze ook gelukkig zijn nog voor haar gebed is verhoord. Ze bidt niet om een kind voor haarzelf, maar om een kind voor God. Als God het wil, is het goed, als God het niet wil, is het ook goed. En dus is het geluk al zeker.

Zo ook voor ons. Ik weet niet hoe jij hier zit. Met geluk in je hart, of juist verdriet, misschien met gemis, of met een verlangen. Ik wil je aanmoedigen om het voorbeeld van Hanna te volgen. Om God op te zoeken, Hem te vinden... Om van Hem je levensdoel te maken en zo kostbaar geluk te vinden. Geluk dat, in tegenstelling tot alle andere vormen van geluk, niet kwetsbaar is. En dan kan misschien de hele wereld schreeuwen dat jij waardeloos bent... Jij mag beter weten, want jij bent kostbaar in de ogen van God... Vind het geluk bij God...

Is het zo eenvoudig als dat Hanna het ons hier laat zien? Nee, het is zelfs nog eenvoudiger... Want wij weten meer dan dat zij weet...

Elke geloofsovertuiging op deze wereld zegt: volg deze weg en dan vind je het geluk. Boeddha leert ons om het achtvoudige pad te volgen. Mohammed leert ons om aan de vijf zuilen van de Islam te houden. De dominante seculiere gedachtegang van onze tijd is minder precies, maar houdt ons voor om dat te doen wat goed voelt en ons daarvoor in te zetten. En zo ook elke andere geloofsovertuiging: volg deze weg en vind het geluk...

Elke geloofsovertuiging, behalve één, het christelijk geloof. De Bijbel zegt ons niet, daar ligt de weg volg het en je vindt geluk... Wij geloven in Jezus en Hij zegt: 'Ik ben de weg'. Jezus is de weg. Niet iets wat wij kunnen doen of kunnen bereiken, maar een persoon: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven.' Hanna wist daar nog niet van. Alhoewel in het loflied van Hanna zitten ook Messiaanse verwijzingen. Maar wij weten van Jezus, de weg, de waarheid en het leven.

Hanna vond hem in gebed. En jij? Heb jij Hem gevonden? Leef je met Hem? Voor Hem? Zonder Hem? Het verhaal van Hanna geeft ieder van ons de uitdaging om bij onszelf ten rade te gaan. Hoe gaat het met mij? Ben ik gelukkig net als Hanna met God? Of ben ik ongelukkig net als Hanna met mijn eigen hartsverlangen dat mij meer beschadigt dan geluk geeft? Waar verlang jij naar? En wat heb jij daar voor over? Laat het je niet kapot maken, laat het je geen verdriet brengen... Ga naar Jezus, vind Hem. Vind het geluk, net als Hanna...

Net als Israël in die tijd... In de Tenach, de Joodse Bijbel, staat het Bijbelboek Samuël direct na het Bijbelboek Richteren. En daar is heel veel voor te zeggen. Want de beide Bijbelboeken sluiten chronologisch op elkaar aan. Richteren begint nog vrij goed. Maar steeds weer keert het volk God de rug toe, en daardoor gaat het steeds minder met het volk. De slotconclusie van het Bijbelboek is: 'In die tijd was er geen koning in Israël; iedereen deed wat goed was in zijn eigen ogen.' Het gaat van kwaad tot erger. Maar in 1 Samuël wordt dan een nieuw begin gemaakt. Eerst gaat het over de opkomst van Samuël. Dan de eerste koning Saul en dan koning David, de man naar Gods hart. 1 Samuël beschrijft de opkomst naar een prachtige bloeiperiode voor het volk, waarin God centraal staat.

In 1 Samuël 1 is het nog niet zo ver. Waar we lezen over Hanna die opstaat lezen we in hetzelfde vers, heel treffend, over Eli, de hogepriester, die zat. En over zijn zonen, de priesters Chofni en Pinechas, zullen we later lezen dat het zeer slechte mensen waren. Het ging slecht met het geloof, met het volk ging het slecht... Maar dan begint er een nieuw begin. Bij een vrouw, een kinderloze vrouw, maar wel een biddende vrouw.

En dat is het door de Bijbel heen steeds weer. Het begint bij gebed. En ook in de hele kerkgeschiedenis. Elke reformatie en opwekking begint met mensen, die erom hebben leren vragen. Gebed. Wees net als Hanna. Voor jezelf, maar ook voor de wereld om je heen... Bid... Bid... Bid...

In de kerk klinken er vaak vrome woorden over het belang van gebed. En het gebed is belangrijk in je leven, in de kerk, in de wereld... Maar geloof jij dat ook echt? Dat is een stap in vertrouwen. Hanna deed die stap. Ze stortte haar droevige hart uit bij God... En ze vond blijdschap... Dat gebed was het begin van een nieuwe, een goede, tijd voor het volk Israël... Zo ook wij, hier en nu... Zo ook jij? Bid.

Neem de tijd voor gebed. Durf je zelf te geven in gebed. En vind Jezus Christus... Dan is het goed... Bid. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410